

Із фразеологічного джерела

З давньогрецької міфології

Ахіллесова п'ята

слабке, вразливе місце

За давньогрецькою легендою, морська богиня Фетіда, бажаючи зробити свого сина Ахілла безсмертним і невразливим для ворожих стріл, скупала його у водах священної річки Стікс. Та, купаючи, вона тримала дитину за п'яту, якої не торкнулася вода, тож п'ята залишилася незахищеною. Ахіллес виріс і став непереможним воїном. Однак в одному з боїв стріла, спрямована рукою бога Аполлона, вразила його в п'яту, і герой загинув. З того часу будь-яке слабе, вразливе місце в людини називають ахіллесовою п'ятою.

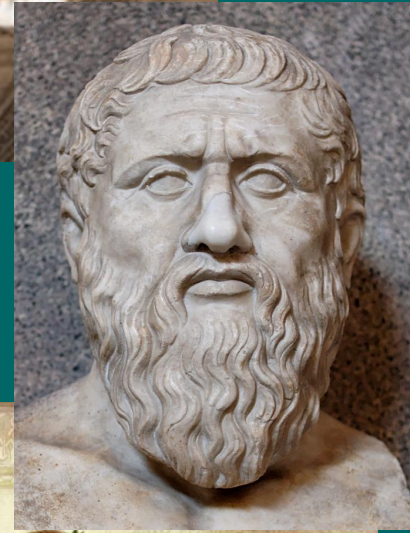
Дамоклів меч

небезпека, яка може обрушитися в
будь-яку хвилину, незважаючи на
зовнішнє благополуччя

В одному грецькому царстві правління було в руках Сіракузького тирана Діонісія. У царя все було в достатку, челядь не сміла його не послухатися, а все населення визнавало його одноосібне правління. Він їв кращу їжу, пив вишукані напої із золотих келихів і проводив час у забавах і бенкетах. З боку його життя виглядало безтурботним, і багатьом з його підданих хотілося бути на його місці.

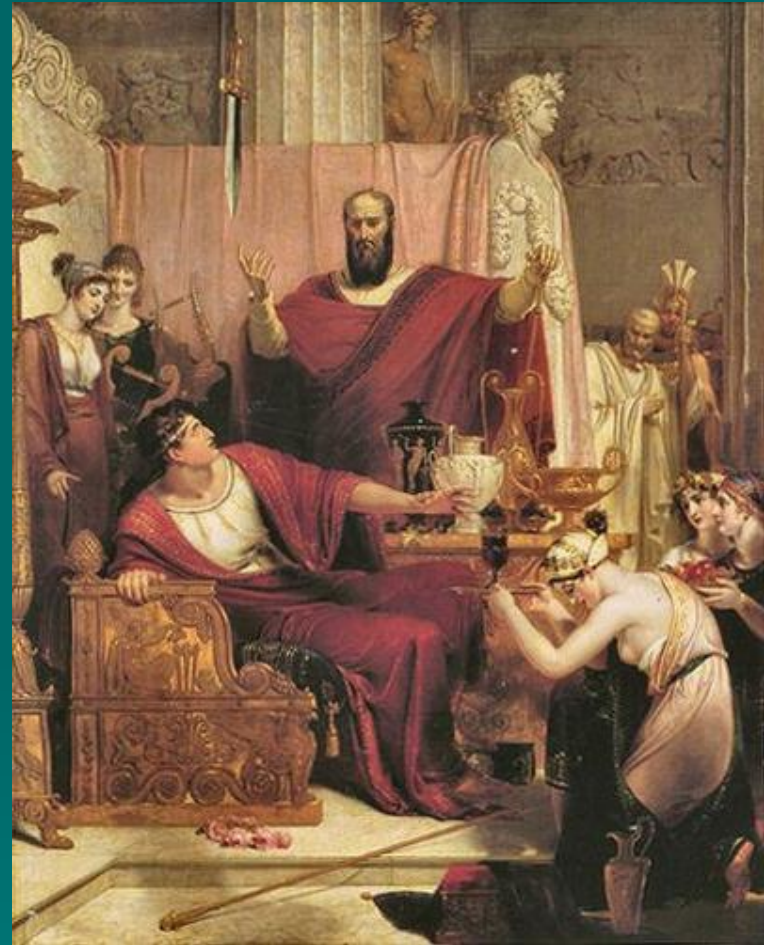
Одним з приближених царя був вельможа Дамокл. Він не приховував своїх бажань і намірів скуштувати царської життя. Діонісій вирішив показати йому, як бути правителем насправді, що таке тягар царської відповідальності і як жити в страху, думаючи про можливу зраду приближених.

Посадивши на трон Дамокла, тиран наказав підлеглим слухатися його у всьому, беззаперечно виконувати будь-який з наказів і надавати почесні, гідні царя. Вважаючи себе найщасливішим зі смертних, Дамокл сприйняв своє тимчасове перебування на місці царя за чисту монету. Йому здавалося, що він знаходиться на вершині блаженства.

Раптово, сидячи на троні, він побачив, що над його головою висить на тонкій кінській волоссині меч. Він був підвішений вістрям вниз і міг зірватися, вразивши його в будь-який момент.

Розуміння навислої загрози повернуло Дамоклу усвідомлення реальності, від якої йому хотілося відвернутися.

Цирульник Мідаса

- базіка, людина, що не вміє
берегти таємниць

Мідасів суд

- суд неука

Мідасеві вуха

- неуцтво, якого не можна приховати

В грецькій міфології існує багато легенд про Мідаса — царя Фрігії, сина Гордія. Згідно з одним із старогрецьких міфів, бог Діоніс наділив Мідаса здатністю обертати в золото все, до чого б він не торкався, а отже в золото перетворювалася навіть їжа. Мідас був вимушений звільнитися від цього дару,

покупавшись
в р. Пактол,
яка стала
після цього
золотоносною.

В іншій легенді мовиться, що Мідас був одним із суддів на музичному змаганні між Аполлоном і Марсієм (або Паном) і присудив першість Марсієві. Звідси й вислів «мідасів суд» - суд неука

Розлючений Аполлон нагородив за це Мідаса осячими вухами, які він ховав під фрігійським ковпаком.

Його таємницю знав лише цирульник, що змушений був мовчати під страхом смерті. Одного разу цирульник викопав ямку в землі й шепнув туди: «Мідас має осячі вуха». На цьому місці виріс очерет, який розшелестів світові таємницю

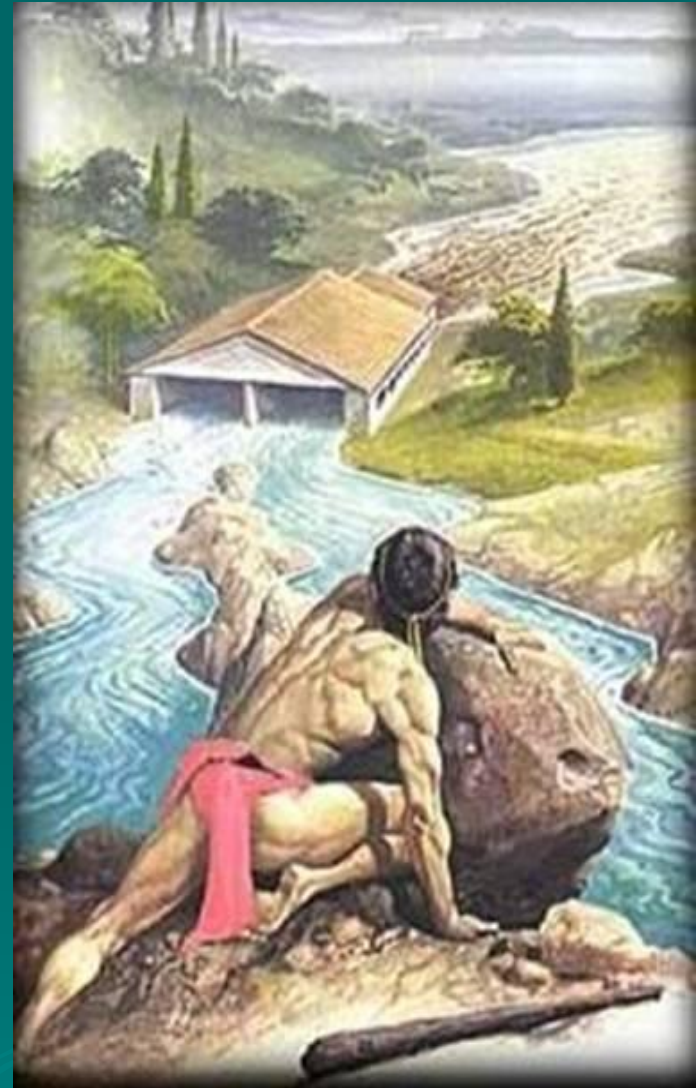

Авгієві стайні

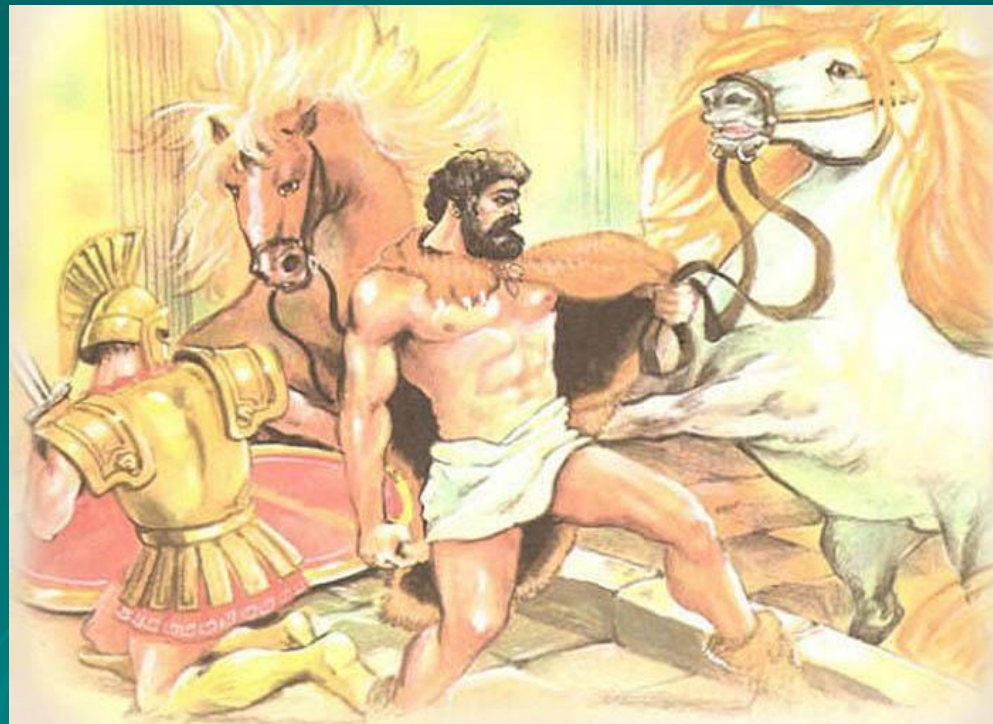
захаращене, забруднене місце, де все в повному безладді.

За давньогрецькою легендою, жив у давній Еліді цар Авгій, пристрасний любитель коней: три тисячі скакунів тримав він у своїх стайнях. Однак стійла, в яких містилися коні, ніхто не чистив протягом тридцяти років, і вони по самий дах заросли гноєм. На службу до Авгія був посланий Геракл, якому цар і доручив очистити стайні, що не під силу було зробити нікому іншому. Геракл був настільки ж розумний, як і могутній. Він спрямував у ворота стаєнь води річки, і бурхливий потік за добу вимив звідти весь бруд.

Греки оспівали цей подвиг поряд з іншими одинадцятьма, а вираз «авгієві стайні» стали застосовувати, говорячи про щось запущене, дуже забруднене і взагалі для позначення великого безладу.

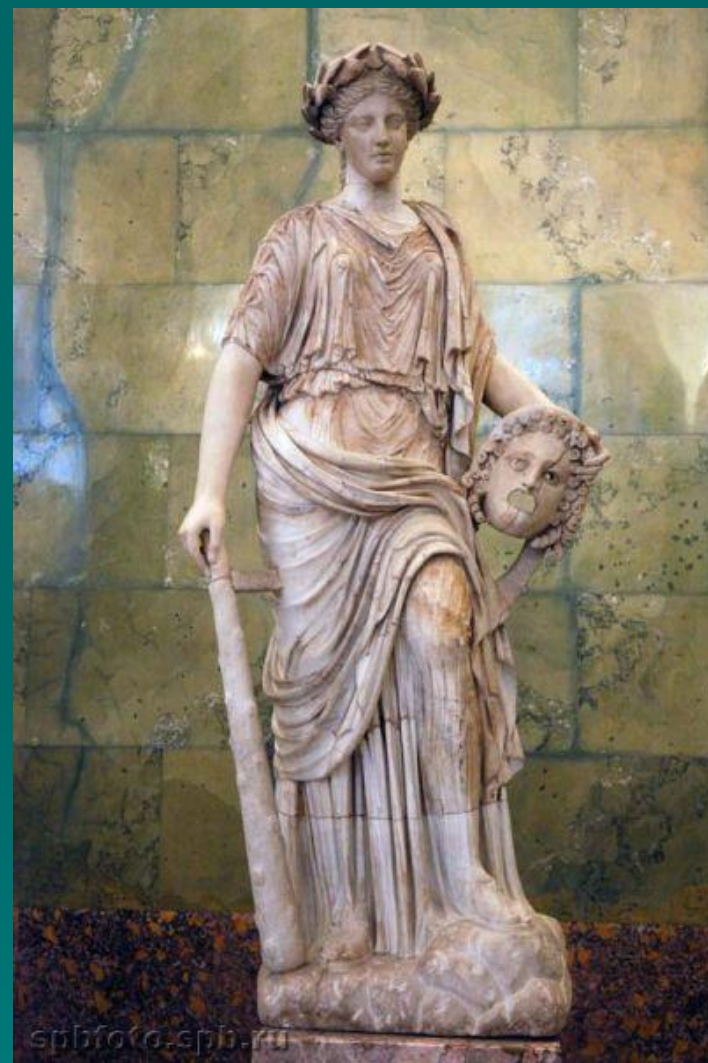
Слуги Мельпомени

актери театру

МЕЛЬПОМЕНА

(по-грецьки "співаюча") – муза трагедії (спочатку вважалась музою пісні взагалі, потім пісні сумної). Мельпомена зображувалась у вигляді високої жінки з пов'язкою на голові, у вінку з виноградного листа, в театральній мантиї, на котурнах, з трагічною маскою в одній руці і з мечем або палицею в другій.

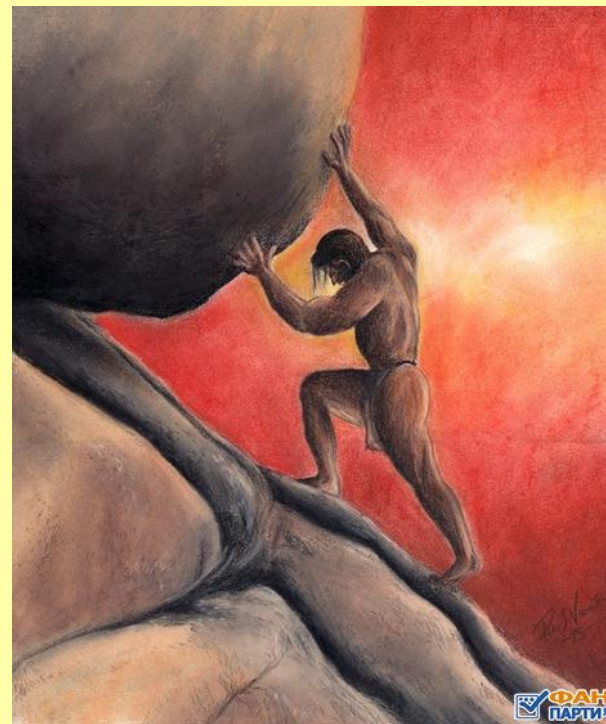
У переносному значенні Мельпомена – театр взагалі або уособлення трагедії, як жанру. *"Слуги мельпомени"* – актори.

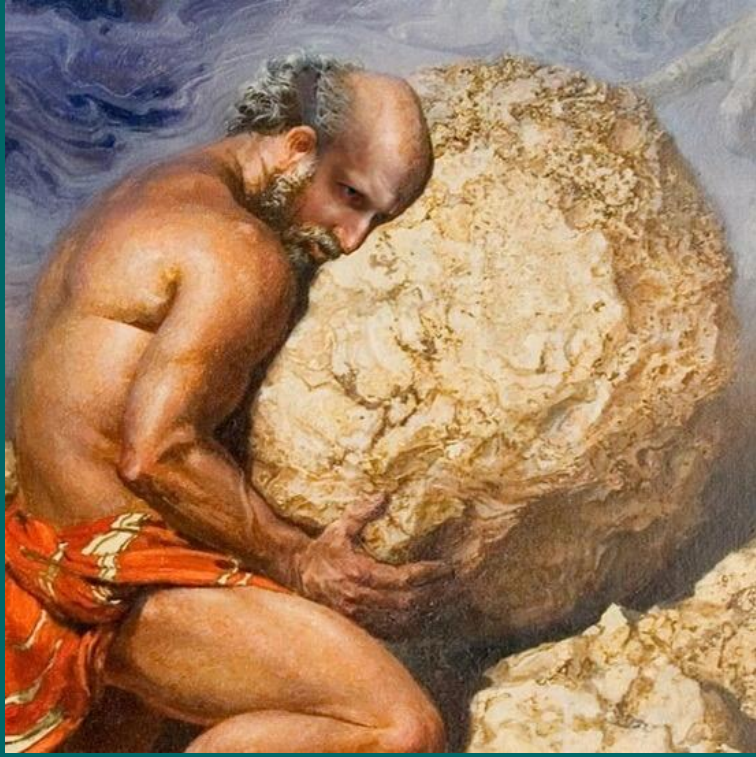

Сізіфова праця

безцільна, нескінченна робота

Коринфський цар Сізіф, розповідали греки, був великим хитруном. Непокірний гордй, він весь час обманював богів і знущався над ними, розповідав людям таємниці богів, що стали йому відомими. Зевс послав до нього Смерть, але він і Смерть закував у ланцюги, і люди стали безсмертними. Перемігши врешті-решт Сізіфа, боги призначили йому сувору кару. Він був приречений весь час котити в гору величезний камінь.

Ледь камінь досягав вершини, як знову зривався і падав до підніжжя пагорба. Справу треба було починати щораз спочатку.

Покарання Сізіфа було страшне не стільки труднощами, скільки безглуздістю його роботи.

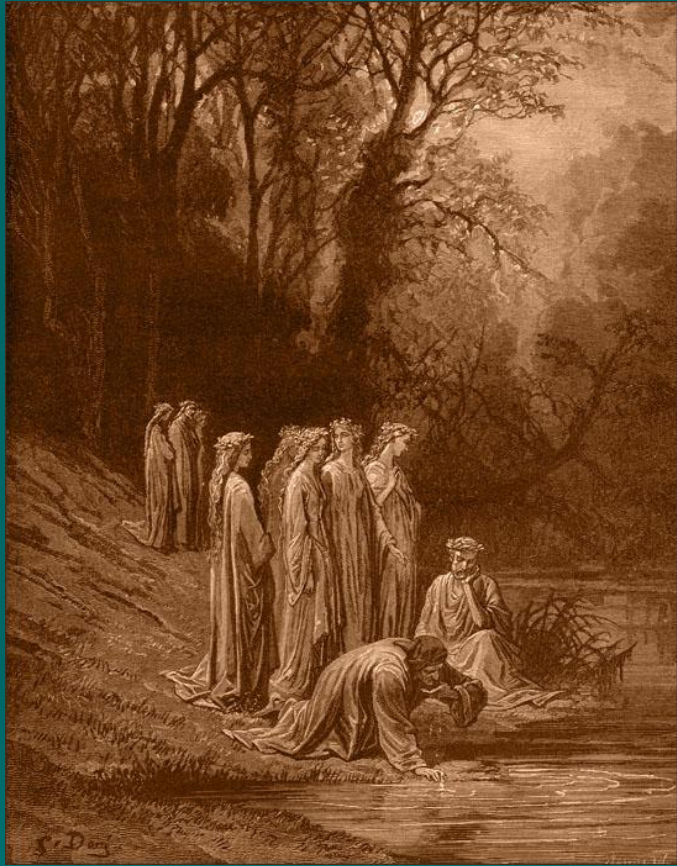
Так і виник вислів, що означає безплідну, безглузду працю, яка не приносить результатів

Канути в Лету

назавжди зникнути, піти в непам'ять,
пропасти безслідно

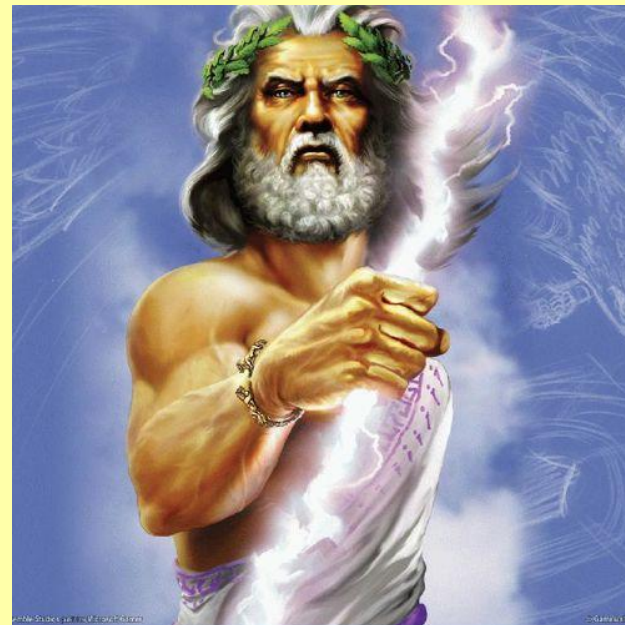

У грецькій міфології Лета — містична річка забуття, що текла в підземному царстві Аїда. Ковток води з неї примушував людину забути про земне життя.

«Канути в Лету» означає назавжди зникнути, піти в непам'ять, пропасти безслідно.

Олімпійський спокій

про кого-небудь, хто відзначається
урочистою байдужістю, величною
незворушністю

Фразеологізм «олімпійський спокій» став відомим завдяки «Одіссеї» Гомера. У поемі цього легендарного грецького поета, який жив у IX столітті до н.е, даний вираз вживається в шостій книзі. До Олімпійських ігор ці слова відношення не мають — йдеться про гору Олімп та її легендарних мешканців.

Стародавні греки вважали гору Олімп будинком богів. Дійсно, більш відповідне місце існування для небожителів важко уявити: ця велична гора височіє майже на 3000 метрів над салонікською затокою, а її верхівка потопає в хмарах. Давньогрецькі боги так і називалися — олімпійцями, а властивий їм спокій, велич, незворушність і інші якості стали називатися «олімпійськими».

Звичайно, не завжди грецькі боги залишалися незворушні. Ніщо людське їм не було чуже, як наприклад, заздрість, лютість, ревності, помста, війни. Але безсмертні небожителі могли не турбуватися за життя і здоров'я, тому відрізнялися незворушним спокоєм духу і урочистою величчю зовнішнього вигляду. А так як вхід простим смертним на Олімп був закритий і до вух богів не долітали людські тривоги і хвилювання, небожителі могли проводити цілі дні в безтурботності і задоволеннях.

Вираз «олімпійський спокій» (інший варіант «олімпійська велич») став крилатим і отримав значення «незворушний, абсолютний спокій, його гранична ступінь». «Олімпійцем» у свою чергу стали називати людину, яка в будь-якій ситуації зберігає незворушність духу. Іноді це слово набуває негативного відтінку (зарозумілий, недоступний осіб) або вживається іронічно, жартівливо.

Синоніми фразеологізму «олімпійський спокій»: стриманість, безпристрасність, витриманість, незворушність, витримка, флегматизм, флегматичність, вміння володіти собою, холоднокрівність, неупередженість, самовладання, епічний спокій.

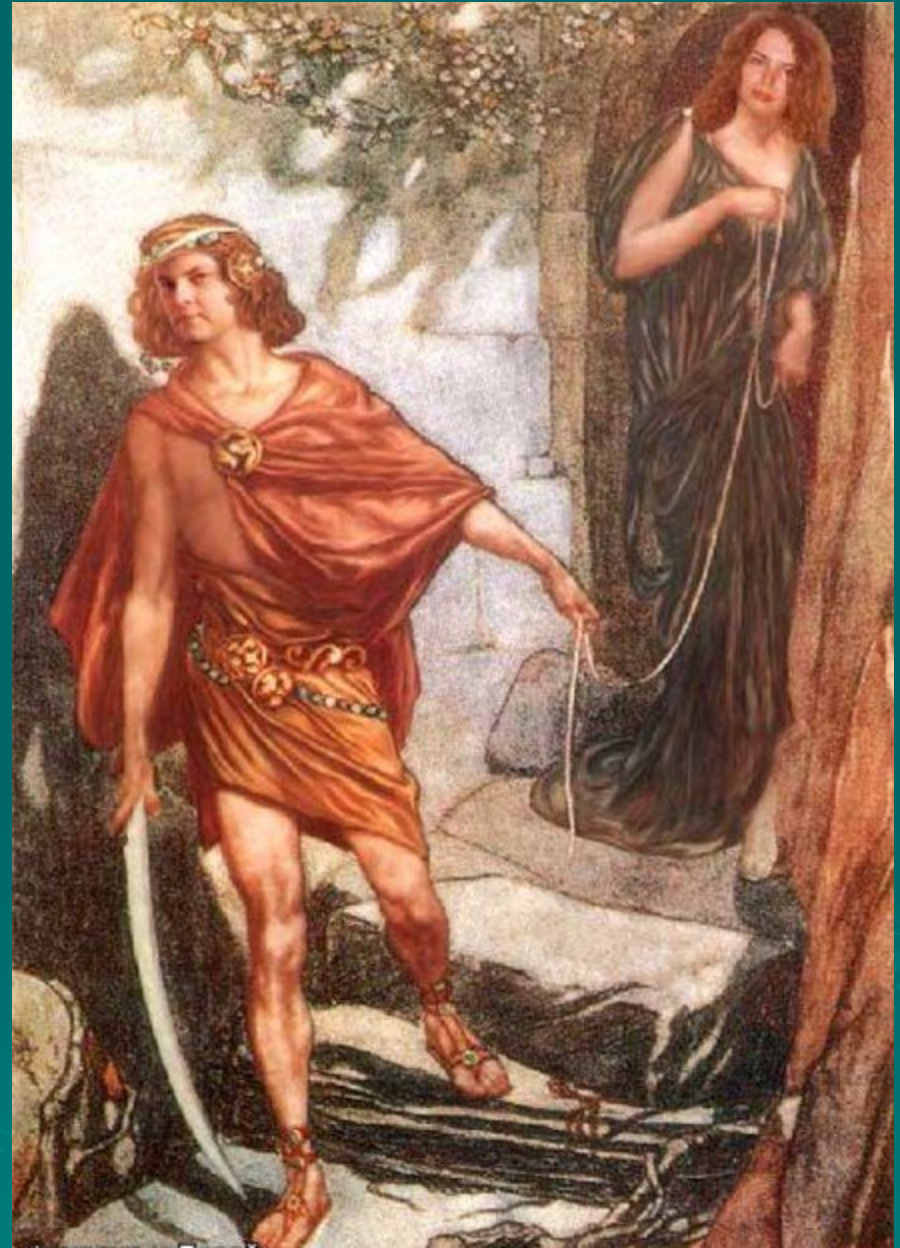
Нитка Аріадни

дороговказ, провідна нитка, порятунок

За давньогрецьким міфом, у лабіринті на острові Крит жила жорстока потвора — Мінотавр, яка мала тіло людини і голову бика. Кожні дев'ять років жителі Афін віддавали йому в жертву сім юнаків і сім дівчат.

Відважний Тезей був серед чотирнадцяти нещасних. Дочка критського царя Аріадна вподобала його і потай дала йому клубок ниток та гострий меч. Тезей прив'язав кінець рятувальної нитки біля входу в лабіринт і, розмотуючи клубок, пішов заплутаними ходами.

Перемігши
Мінотавра, він за
допомогою чудової
Аріадниної нитки
знайшов шлях і вивів
приречених.

У переносному
значенні «нитка
Аріадни» означає
дороговказ, провідну
нитку, порятунок.

Спочивати на лаврах

- насолоджуватися успіхом
- заспокоюватися, задовольнятися досягнутими результатами, наслідками.

У Римі та Древній Греції лавровим вінком нагороджували переможців змагань або битв. Після перемоги відзначений лавровим вінком герой відпочивав, задоволений досягнутими результатами. Так з'явився вислів «спочивати на лаврах».

Використані матеріали

Джерело: <http://dovidka.biz.ua/ahillesova-p-yata-znachennya-frazeologizmu/> Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua

□ <http://fb.ru/article/55414/lavrovyy-venok---nagrada-pobeditelyu>